

JORNADA “AMENACES I OPORTUNITATS PER L'ACTIVITAT AGRÀRIA A LA ZONA PERIURBANA SUD DE GIRONA”

CONCLUSIONS DE LA JORNADA

Fundació Agroterritori

19 d'octubre de 2011

SALA DE GRAUS – Facultat de Lletres de la UdG (Girona)

El passat dia 19 d'octubre es va celebrar a la Sala de Graus de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona la jornada “**AMENACES I OPORTUNITATS PER L'ACTIVITAT AGRÀRIA A LA ZONA PERIURBANA SUD DE GIRONA**”, organitzada per la Fundació Agroterritori i el suport del Consell Social de la Universitat de Girona.

Una jornada que continua el camí iniciat amb la *Jornada de reflexió i debat sobre la futura Llei d'Espais Agraris* de Catalunya -celebrada els dies 17 i 18 de gener del 2008 a la Universitat de Girona- on s'estimulà activament la discussió col·lectiva sobre una proposta legislativa clau per a l'esdevenidor dels espais agraris de Catalunya; i la compareixença de representants de la Fundació Agroterritori davant la Comissió d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya -el 18 de març de 2010-, on es van aportar els reptes del país en relació amb la gestió dels espais agraris.

En aquesta ocasió, el centre d'interès s'ha focalitzat en l'espai agrari periurbà fortament condicionat per l'activitat urbana i les casuístiques del seu creixement. De la mà de diferents ponències teòrico-pràctiques, s'ha pretès afrontar els principals reptes del context agrari periurbà i respondre als objectius marcats:

- Aprofundir en la metodologia d'aproximació a l'estudi dels espais periurbans.
- Aprofundir en els elements que amenacen l'espai agrari periurbà i l'activitat agrària de la zona.
- Determinar els elements que poden suposar noves oportunitats.
- Esbossar els instruments disponibles o en estat de debat sobre els quals recolzar actuacions administratives per resoldre els principals problemes que interfereixen al normal ús dels sòls agrícoles.

Els ponents varen ser membres de la Fundació Agroterritori: la tècnica d'estudis, Cristina Tous, el responsable de la Comissió Assessora i Director del Parc Agrari del Baix Llobregat, Josep Montasell, i finalment, el Secretari de la Fundació i ramader de Riudellots de la Selva (municipi objecte d'estudi del periurbà de Girona), Marc Xifra.

Cristina Tous va presentar dues ponències. La primera, titulada “Definició d’espai agrari periurbà. Tipologies a Catalunya” on es recull, en format de breu aproximació, les diferents definicions que organismes com l’OCDE, la FAO i el CESE han referenciat del subjecte d’estudi, l’espai agrari periurbà, així com l’aproximació a l’amanit d’exemples territorials ja consolidats com el Parc Agrari del Baix Llobregat, el Parc Agrari de Sabadell, el Consorci de Gallecs, la realitat del Camp de Tarragona o el cas del periurbà sud de Girona. És precisament aquest darrer context el que protagonitza la segona ponència, “Anàlisi SIG del planejament territorial i l’espai agrari. El cas d’estudi del periurbà lleter al sud de Girona”. En aquesta ocasió es presenta la realitat d’un sector concret com a referent del context agrari periurbà de Girona. La seva excepcionalitat (un periurbà ramader), la convivència entre tradició i futur (encapçalat per joves ramaders) i el pes d’empreses punteres com ATO Natura, Llet Nostra o La Selvatana, justifiquen l’atenció sobre aquest exemple de vertebració econòmica, social i territorial de primer ordre. Precisament per la vitalitat que mostra el sector, en la segona part de la ponència pren rellevància l’afectació sobre aquests espais del planejament a curt i mitjà termini, tant a nivell territorial com urbanístic. És amb el solapament de les dues tendències, realitat i projecció, quan es poden acotar les perspectives de futur. Unes perspectives que pel present recullen l’espai agrari periurbà com a reservori -justificat per la desprotecció del Sòl No Urbanitzable i les limitacions de noves activitats o creixements-, i que pel futur dibuixen ja una limitació física evident sobre l’activitat econòmica dels actius presents, amb el tancament o el trasllat com a primeres i principals respostes.

Josep Montasell autor de la ponència “Introducció a les eines per a la salvaguarda i gestió dels espais agraris periurbans”, emfatitzà en les diferents tipologies d’eines que condicionen l’activitat de l’espai agrari periurbà i en distingí cinc grans grups: eines de planejament, eines sectorials, eines de finançament, eines de concertació estratègica i eines de gestió i desenvolupament. Aquestes però, necessiten d’una voluntat explícita per ser emprades, de manera que l’activitat agrària només és possible si hi ha voluntat de preservar, desenvolupar i gestionar l’espai, resultant-ne la creació respectiva d’instruments de concertació. Montasell reflexiona entorn l’actuació front un espai agrari, concretant dues vessants: la territorial i la personal. En relació a la primera, es poden donar tres situacions: l’abandonament progressiu, la museïtzació i la preservació, el desenvolupament i la gestió. Pel que fa a la vessant personal, es sintetitzen també tres conductes: la realista (el saprofitic), la neutral (el nefast) i la utòpica (el simbiòtic), totes com a graduació entre l’actitud estèril i la creativa necessària per afrontar la gestió dels espais agraris periurbans. Cal doncs, que les voluntats de millora es concloguin amb un pacte entre polítics, funcionaris i pagesos, i que aquesta es mogui entre la cooperació i la gestió per donar lloc al compromís ferm. Què cal doncs, per gestionar aquests espais? Cal constatar realitats i resoldre conflictes; prendre decisions i fer ús del compromís acotat; i protegir els valors, desenvolupar les funcions i regular els usos de l’espai agrari periurbà. Aquí, la figura del parc agrari pren força com a eina que preserva, ordena, desenvolupa i gestiona un espai agrari i que garanteix les funcions econòmica, ambiental i social del territori.

Marc Xifra, en darrer lloc, va presentar la ponència “Política Agrària Comú (PAC 2014-2020) i perspectives de futur per l’agricultura”, on en una primera part i de la mà de

conceptes bàsics, l'autor s'aproxima i critica temes clau com els objectius de la PAC (incrementar la productivitat agrària per assegurar els abastaments, garantir un nivell de vida equitatiu, estabilitzar els mercats i assegurar preus raonables al consumidor) o les causes principals de la crisi que pateix la política comunitària (des de la desprotecció dels mercats a l'encariment dels costos de producció, tot passant per l'oligopoli en la distribució). El sector lleter i les perspectives que li amaga la PAC ocupen el segon bloc de la presentació. A partir d'exemples molt il·lustratius com a resultat de la seva pràctica diària, el ponent explica alguns dels principals canvis legislatius a debatre són les relacions contractuals, les mesures de mercat i de futurs o el pes de la innovació i la investigació.

Resum de les principals aportacions dels ponents:

- Des del punt de vista dels espais periurbans (Cristina Tous)

Reconèixer-ne les característiques i funcions:

- ✓ Cohesió territorial i multifuncionalitat
- ✓ Forta pressió: urbana i infraestructures vinculades
- ✓ Producció local: aliments frescos i més segurs
- ✓ Generadors del paisatge proper a la zona urbana

- Des del punt de vista del reconeixement a l'espai agrari: (Josep Montasell):

Preservar un espai agrícola suposa...

- ✓ un homenatge a qui ha treballat la terra
- ✓ obrir portes a aquells que volen continuar o incorporar-se al treball de la terra
- ✓ visualitzar la voluntat de donar estabilitat a un espai agrícola i d'articular-ne una gestió
- ✓ apostar pel futur a partir d'un compromís en la gestió del present

Tot això amb l'objectiu final de: CONSOLIDAR I DESENVOLUPAR LA BASE TERRITORIAL I FACILITAR LA CONTINUÏTAT DE L'ACTIVITAT AGRÀRIA

Cal apostar, doncs, per 6 eines de salvaguarda i gestió dels espais agraris:

- ✓ la política
- ✓ la funcionarial
- ✓ la sectorial (pagesia)
- ✓ el pacte
- ✓ el consumidor
- ✓ la militància

- Des del punt de vista de la PAC i el sector lleter (Marc Xifra):

- ✓ Funcionament democràtic i legítim de les Organitzacions Professionals
- ✓ Contracte extensiu a la producció de fora i a cooperatives i intermediaris amb el comprador (fixar-hi el termini de pagament)

- ✓ Preu variable: no pas a partir del volum sinó dels costos de producció
- ✓ Aclarir el tema de la producció comercialitzada, amb l'excepció de les cooperatives
- ✓ Garantir transparència a tota la cadena agroalimentària. Obligació de comunicació
- ✓ Revisar les normes de competència

- Reivindicacions de la Fundació Agroterritori

- ✓ Protecció del sòl agrari PERIURBÀ: per poder-lo gestionar!
- ✓ Desenvolupar un Mapa de Sòl d'Interès Agrícola de Catalunya
- ✓ Desenvolupar una Llei d'Espais d'interès Agraris i un Pla Territorial Sectorial

La jornada va concloure amb una taula rodona formada per membres de la Comissió Executiva de la Fundació Agroterritori, Isabel Salamaña i Joan Caball; i Lluís Bosch, professor del departament d'enginyeria química, agrària i tecnologies agroalimentàries de la UdG. Les principals conclusions que es van voler destacar foren:

Isabel Salamaña, recalca la importància de la jornada per mantenir el debat obert i per aportar nou coneixement a la praxis ja de per sí destacada en l'àmbit de la Fundació. En aquest sentit, insisteix en què la universitat és un bon marc per tal d'oferir jornades com aquesta i per rebre l'assistència plural que aquesta temàtica aborda.

Joan Caball va repassar els reptes de futur ja aconseguits (signatura del codi de bones pràctiques amb tota la cadena agroalimentària) però sobretot els aspectes pendents (Pla Estratègic pel sector agrari acordat al darrer debat agrari al Parlament de Catalunya, l'abril del 2010), tot insistint en tasques com: la identificació del producte en origen, el valor afegit per a la diversificació del mercat o una major informació al consumidor, com a dinàmiques claus.

Lluís Bosch va tancar la jornada remarcant la necessitat de diàleg per tal d'assegurar l'entesa entre el trinomi territori-pagès-aliments, així com apostar per solucions immediates com ara la pedagogia i l'emprenedoria locals. En definitiva, posar en valor els productes de casa i fer-ho des de les institucions més arrelades al territori per evitar la ruptura entre el món rural i el món urbà.